

УДК 636.083.31

Добрянський С.А., аспірант
Шаловило С.Г., доктор с-г наук, професор
Голуб О.М., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького

ВПЛИВ СПОСОБІВ УТРИМАННЯ НА ПОВЕДІНКУ ТЕЛИЦЬ

Проведено дослідження впливу способів утримання на поведінку ремонтних телиць української чорно-рябої молочної породи. Обґрунтовано доцільність використання кліток покращеної конструкції у профілакторний період вирощування телят, а також встановлено оптимальні параметри групового утримання телиць у станках.

Ключові слова: ремонтні телиці, етологічні реакції, індивідуальне та групове утримання, клітки вузькогабаритні, круглі та покращеної конструкції.

Одним із найважливіших факторів, які зумовлюють одержання високопродуктивного стада, є вирощування здорового, добре розвиненого, стійкого до негативних впливів середовища ремонтного молодняка. Для цього слід раціонально використовувати характерні індивідуальні особливості кожного вікового періоду розвитку телят. Досягнути таких результатів можливо, реагуючи на біологічні мінливості організму тварин технологічними змінами [1, 2].

У процесі вирощування ремонтних телиць, залежно від умов утримання, формуються, удосконалюються, ускладнюються їх поведінкові реакції та підвищується адаптаційна здатність. Генетичний потенціал тварин не може реалізовуватися незалежно від навколишнього середовища, яке впливає на завершення становлення інстинктів у період постнатального онтогенезу. Для того, щоб почувати себе комфортно, організм формує нові взаємозв'язки між структурами, органами і процесами, складні нервово-динамічні детермінантні функціональні системи, які зумовлюють певні етологічні реакції.

Поведінкова реакція телиць пов'язана з формуванням так званої «програми дії» у нервовому центрі в процесі аналізу і синтезу інформації про зміну умов у внутрішньому та зовнішньому середовищах. Через еферентні нервові провідники та шляхом зміни гормонального статусу «програма дії» поступає до периферійних органів і зумовлює ті чи інші поведінкові реакції, направлені на задоволення відповідних потреб та підтримання гомеостазу [5].

Питання поведінки тварин на ранніх стадіях онтогенезу є надзвичайно важливим, оскільки вони не однакові за рівнем життєздатності. Аналіз етологічних особливостей дозволяє виявити фізіологічно слабких або погано пристосованих до даних умов утримання телят ще до прояву клінічних ознак захворювання, а також зберегти життєвостійких тварин [3,4,6].

Тому переведення телиць на інтенсивну основу вирощування, з використанням прогресивних технологій, вимагає всебічного врахування їх етологічних особливостей. Дослідження впливу умов утримання на поведінку ремонтних телиць дозволяє оптимізувати їх технологію вирощування, одержавши в майбутньому високопродуктивних корів.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводили у приватно-орендному сільськогосподарському підприємстві ім. Шевченка Горохівського району Волинської області. Для проведення експерименту було відібрано 48 новонароджених телиць

української чорно-рябої молочної породи, з яких сформували 3 групи: одну контрольну та дві дослідні. Підбір тварин у групи проводили за принципом аналогів за живою масою та віком. Раціон годівлі в усіх групах тварин був однаковим. Згідно схеми годівлі до 6-місячного віку усім тваринам випоїли по 350 кг незбираного молока та згодували 204 кг кормосуміші за спеціально розробленим рецептом.

Тварин утримували в профілакторії, але у різних клітках: контрольну групу – в індивідуальних вузькогабаритних дерев'яних клітках розміром 120x45x100 см; першу дослідну групу – в індивідуальних круглих клітках, виготовлених із дроту, діаметром 125 см і заввишки 110 см; другу дослідну групу – в індивідуальних клітках покращеної конструкції. Клітка такого типу має розміри 120x85x110 см, в ній, на відміну від попередніх двох типів, – фронтальна сторона у вигляді решітки, а три інші – суцільні. Така конструкція клітки оберігає теля від протягів, особливо це актуально у зимовий період. При цьому площа підлоги у розрахунку на одну тварину у контрольній групі становила 0,54 м², у першій дослідній – 1,23 м², у другій дослідній – 1,02 м². Після закінчення профілакторного періоду тварин усіх груп переводили у групові станки. При цьому площа підлоги на одну тварину складала 1,8 м². Розміри і площа індивідуальних кліток та групових станків відповідали типовим нормам, які вказують, що до 2-місячного віку площа підлоги на одне теля повинна становити не менше 0,5 м², а з двох- до шестимісячного – не менше 1,5 м². Схема досліджень наведена у таблиці 1.

Таблиця 1. Схема проведення дослідів

Група тварин	Кількість, голів	Способи утримання	
		до 21-го дня	з 21-го дня до 6 міс.
контрольна	16	Індивідуальні клітки вузького типу	Групові станки по 8 голів
I дослідна	16	Індивідуальні круглі клітки	Групові станки по 8 голів
II дослідна	16	Індивідуальні клітки покращеної конструкції	Групові станки по 8 голів

Метою досліджень було вивчити вплив способів утримання на етологічні реакції ремонтних телиць української чорно-рябої молочної породи від народження до 6-місячного віку, а також обґрунтувати доцільність впровадження індивідуальних кліток покращеної конструкції та оптимальних параметрів групового утримання тварин.

Вивчення етологічних реакцій проводили у два етапи: перший – у 14-денному віці у профілакторний період, коли телят утримували в індивідуальних клітках, другий – у 90-денному віці, коли тварини знаходились у групових станках. У дослідженнях було вивчено такі елементи поведінки телиць як тривалість поїдання кормів та випоювання молока, споживання води, відпочинок стоячи та лежачи і рухову активність.

Результати досліджень. Під час проведених досліджень було встановлено, що особливу увагу слід приділяти окремим елементам системи утримання ремонтних телиць у профілакторний період. Спостереження за тваринами показали, що при різних способах утримання телят в індивідуальних клітках їх етологічні реакції мали відмінності. Особливості поведінкових реакцій телиць у 14-денному віці наведено у таблиці 2.

Із даних таблиці 2 видно, що тварини II (дослідної) групи, яких утримували в індивідуальних клітках покращеної конструкції, краще поїдали корми, більше часу відпочивали та були рухливішими у певні періоди доби. Також ці телиці менше часу

проводили стоячи (на 62 хвилини), порівняно із телицями контрольної групи. Тварини I (дослідної) групи менше часу відпочивали лежачи, порівняно з аналогами контрольної та II (дослідної) групи. У клітці покращеної конструкції телята почували себе краще захищеними від несприятливих впливів зовнішнього середовища, порівняно із тваринами, яких вирощували у стандартних вузькогабаритних та круглих клітках.

Таблиця 2. Етологічні спостереження за тваринами у 14-денному віці, хв/добу

Етологічні реакції	Групи тварин					
	контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	хвилин	%	хвилин	%	хвилин	%
Поїдання кормів	77	5,35	82	5,69	86	5,97
Випоювання молока	24	1,67	26	1,81	27	1,88
Споживання води	8	0,56	9	0,63	9	0,63
Відпочинок стоячи	253	17,57	264	18,33	191	13,26
Відпочинок лежачи	1061	73,67	1037	72,01	1101	76,45
Рухова активність	17	1,18	22	1,53	26	1,81

При досягненні тваринами 21-денного віку їх переводили до групових станків, у яких утримували безприв'язно до 6-місячного віку. Результати етологічних спостережень за ремонтними телицями у 90-денному віці наведено у таблиці 3.

Таблиця 3. Етологічні спостереження за тваринами у 90-денному віці, хв/добу

Етологічні реакції	Групи тварин					
	контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	хвилин	%	хвилин	%	хвилин	%
Поїдання кормів	186	12,92	228	15,83	262	18,19
Споживання води	14	0,97	19	1,32	22	1,53
Відпочинок стоячи	303	21,04	289	20,07	296	20,56
Відпочинок лежачи	918	63,75	878	60,97	828	57,50
Рухова активність	19	1,32	26	1,81	32	2,22

Дані таблиці 3 свідчать про те, що телиці I та II (дослідних) груп більше часу затрачали на споживання кормів та води, проте дещо менше часу відпочивали лежачи. Слід відмітити, що тварини I та II (дослідних) груп споживали дещо більше сіна та сінажу. Телиці, яких протягом профілакторного періоду утримували у клітках покращеної конструкції, були рухливішими. Спостереження показали, що спосіб вирощування телят у профілакторний період, який для них є найбільш критичним, має певний вплив на формування особливостей поведінки, стресостійкості молодих тварин, їх росту та розвитку.

Висновки. У результаті проведених досліджень було встановлено, що у профілакторний період ремонтних телиць найкраще утримувати в індивідуальних клітках покращеної конструкції, а після його закінчення – в групових станках по 8 голів. Виявлено, що тварини, вирощені таким способом, краще поїдають корми, швидше ростуть і розвиваються та більш адаптовані до умов зовнішнього середовища.

Література

1. Бондарь А.А. Методические рекомендации по изучению и использованию показателей поведения молочного скота для совершенствования технологии содержания /А. А.

-
- Бондарь.– Харьков, 1989. — 30 с.
2. Бондарь А.А. О норме поведения молочного скота / А.А. Бондарь // Зоотехния. – 1991. – №8. – С. 37-40.
 3. Зубець М.В. Этология крупного рогатого скота / М. В. Зубець, Н. Ф. Токарев, Д. Т. Винничук. — К.: Аграрна наука, 1996. — 213 с.
 4. Лысов В.Ф. Основы физиологии и этологии животных/ В.Ф. Лысов, В.И. Максимов. — М.:«Колос», 2004. — 248 с.
 5. Мак-Фарленд Д. Поведение животных: Психобиология, этология и эволюция: Пер. с англ. — М.: Мир, 1988. — 520 с.
 6. Методические рекомендации по изучению поведения крупного рогатого скота / [Е. И. Админ, М. П. Скрипниченко, Е. Н. Зюнкينا]. — Харьков: НИИЖ Лесостепи и Полесья, 1982. — 26 с.
-

References

1. Bondar A.A. Metodicheskye rekomendatsyy po yzucheniyu y uspolzovaniyu pokazatelei povedeniya molochnoho skota dlia sovershenstvovaniya tekhnolohyy soderzhaniya /A. A. Bondar.– Kharkov, 1989. — 30 s.
 2. Bondar A.A. O norme povedeniya molochnoho skota / A.A. Bondar // Zootekhnyia. – 1991. – №8. – S. 37-40.
 3. Zubets M.V. Etolohyia krupnoho rohatoho skota / M. V. Zubets, N. F. Tokarev, D. T. Vynnychuk. — K.: Ahrarna nauka, 1996. — 213 s.
 4. Лысов V.F. Osnovy fyzyolohyy y etolohyy zhyvotnykh/ V.F. Лысов, V.Y. Maksymov. — M.:«Kolos», 2004. — 248 s.
 5. Mak-Farlend D. Povedenye zhyvotnykh: Psykhobyolohyia, etolohyia y evoliutsyia: Per. s anhl. — M.: Myr, 1988. — 520 s.
 6. Metodicheskye rekomendatsyy po yzucheniyu povedeniya krupnoho rohatoho skota / [E. Y. Admyn, M. P. Skrypnichenko, E. N. Ziunkyna]. — Kharkov: NYZZh Lesostepy y Polesia, 1982. — 26 s.
-

УДК 636.083.31

ВЛИЯНИЕ СПОСОБОВ СОДЕРЖАНИЕ НА ПОВЕДЕНИЕ ТЕЛОК / Добрянский С.А., Шаловило С.Г., Голуб А.Н.

Проведено исследование влияния способов содержания на поведение ремонтных телок украинской черно-пестрой молочной породы. Обоснована целесообразность использования клеток улучшенной конструкции в профилакторный период выращивания телят, а также установлены оптимальные параметры группового содержания телок в станках.

Ключевые слова: ремонтные телки, этологические реакции, индивидуальное и групповое содержание, клетки узкогабаритные, круглые и улучшенной конструкции.

UCC 636.083.31

IMPACT WAYS TO KEEP THE BEHAVIOR OF HEIFERS / Dobryanskiy S.A., Shalovylo S.G., Holub A.M.

The research of ways of keeping behaviors repair heifers Ukrainian black and white dairy breed. The appropriateness of the cells improved the design of preventive during growing calves, and found the optimum parameters of group maintenance heifers in machines.

Keywords: repair heifers, ethological reactions, individual and group maintenance, cages for calves tight, round and improved design.

Рецензент: Півторак Я.І., доктор с.-г. наук, професор, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім С.З. Гжицького